

Antics oficis artesans

Castellgalí

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	Tot el terme
Emplaçament	Tot el terme

Coordenades:

Latitud:	41.67502
Longitud:	1.84402
UTM Est (X):	403778
UTM Nord (Y):	4614341

Classificació

Número de fitxa	08061-82
Àmbit:	Patrimoni immaterial
Tipologia	Tècnica artesanal
Estil / època:	Medieval Modern Contemporani
Segle	XVII-XX
Estat de conservació	Dolent
Notes de conservació:	Han desaparegut.
Protecció	Inexistent
Accés	Sense accés
Ús actual:	Sense ús
Titularitat	Pública
Autoria de la fitxa	Cortés Elía, Maria del Agua
Data de registre de la fitxa:	dv., 02/06/2006 - 02:00

Descripció

A Castellgalí s'han practicat una sèrie d'oficis tradicionals que actualment han desaparegut però que han estat una important base econòmica dels seus habitants. Destaquen l'ofici de picapedrer, els relacionats amb la filatura i el teixit, els ramats que generaven els oficis de pastor i productors de llet i mató, la vinya i la

producció de vi i aiguardent. La RAMADERIA ha estat un sector molt important a des de l'edat mitjana. També hi havia moltes cases dedicades al conreu de la VINYA i la producció de vi i aiguardent, activitats dutes a terme des de l'edat mitjana, tot i que no havia sigut una activitat molt important fins al segle XVIII. PICAPEDRERS La pedra va ser una de les ocupacions bàsiques de la gent del poble que l'extreia de les moltes pedreres escampades pel terme. Al municipi de Castellgalí hi ha localitzades més de 15 pedreres, algunes molt interessants per entendre els mètode d'extracció emprats. La pedra de la zona és coneguda com caliza de Sant Vicente. De petites pedreres hi ha per tot el terme, però també hi havia a gran escala, com les del Fité, Planoi, cal Papa, cal Tallona i a Balçamuller. Actualment només està en actiu pedreres a ambdós costats de la vall que forma la riera de Cornet, cap a la banda de l'Ocata i sota Montlleó. Hi ha dos tipus de pedra, la sorrenca que predomina al terme, i la calcària, que es situa majoritàriament a la zona de Sant Vicenç de Castellet. La sorrenca és una pedra salina que amb el temps es va desgastant i aprimant, mentre que el "caliç" és més resistent. Es desconeix el moment inicial d'explotació industrial de la pedra al terme, tot i que en un contracte d'arrendament d'una vinya del Pla, de l'any 1888, s'estableix una indemnització al parcer en cas que l'amo vulgui explotar la pedra i faci malbé els ceps. A partir d'aquell moment moltes persones es dediquen a l'explotació de pedreres. La família Giralt és una nissaga que encara actualment segueix el negoci de la pedra. El 1915 Isidre Giralt explotava la pedrera de les Roquetes al Pla. El seu fill, Àngel Giralt i Franch seguirà el negoci, i actualment, el nét, Isidre Giralt Vives segueix amb aquesta tasca industrial tot i que no la desenvolupa al municipi de Castellgalí. Per treure la pedra primer es deixava al descobert el bancal de pedra i començaven a treballar els trencadors. La feina consistia en tallar la pedra i fer trossos anomenats daus; feien unes tallades, un forat allargat amb el punxó i la maceta on després introduïen els tascons de ferro que picaven amb el mall fins a trencar el dau. Si el dau era molt gruixut es feia un forat i es trencava explosionant amb pólvora. Antigament s'utilitzava una tècnica més rudimentària consistent en fer unes regates a la morrera de la paret amb el pic d'escoda, en ella s'introduïen tascons de fusta i omplien la regata amb aigua; la fusta s'inflava i la pedra s'obria. Després els daus es tallaven en peces més petites perquè les poguessin treballar els picapedrers. Els picapedrers donaven forma a la pedra ajudant-se del punxó, el topo, l'escarpa per a treballar la pedra; la buixarda per a polir-la; la gardina (escarpa amb quatre o cinc pues) per polir les cantonades o els racons on no arribava la buixarda; la maceta i el martell. Els picapedrers portaven antigament les eines a llossar a la ferreria que hi havia a cal Ferrer Milhomes, fins al 1940 en que un ferrer de Sant Vicenç passava per les pedreres un o dos cops a la setmana. Els picapedrers feien dos tipus de treball amb la pedra: la "sillera", peces amb motllura; les capçades de murs, portals i llindes; el berrugo o cantonades de cases, que cobraven a jornal. L'altre feina eren les peces que no estaven tan treballades com les vorades del carrer, graons, pilars, carreus, lloses, que cobraven a preu fet. Generalment a les pedreres de Castellgalí es feia vorades de carrer. Molts picapedrers morien de silicosi, malaltia per respirar la pols de vidre de la pedra.

Observacions:

(Continuació descripció) LA VINYA El cultiu de la vinya i la seva comercialització va provocar un important creixement amb ampliació de la superfície conreable i la roturació de nous camps, en un territori de superfície difícil que va obligar a la construcció de murs de pedra seca presents a tot el territori, i que va permetre el desenvolupament d'una pagesia rabassaire al voltant dels grans masos de la zona. L'arribada de la fil·loxa l'any 1893 no atura el ritme productiu i els camps es replanten amb cep americà, mantenint-se viva la vinya fins el segle XX, quan la introducció de la indústria tèxtil va provocar un important descens demogràfic i l'abandó dels antics sistemes productius i dels masos que van restar abandonats. Les masies de Castellgalí es van configurar entorn a l'economia agrícola de la zona marcada per l'explotació de la vinya. Hi ha alguns grans masos dels que depenien altres petites cases de rabassaires que explotaven la terra. Pràcticament tots els masos tenen tines que tipològicament es poden situar entre els segles XVII-XVIII, així com barraques de vinya escampades per les terres que explotaven i que confereixen una característica destacada al territori. En quant als oficis artesans relacionats amb el tèxtil, a totes les cases hi havia dones que filaven, teixien o cosien. A can Pla, encara fila Mercè Jaltar.

Història

Tot i que coneixem més dades d'aquests oficis des dels segles XVII al XX, també s'havien donat abans i per tant formen part de la història de Castellgalí.

Bibliografia

Falguera, Sergi (2000). El patrimoni miner de la comarca del Bages. IV sessió científica de la Sociedad Española para la Defensa del Patrimonio Geológico y Minero. Còrdova, octubre 2000. Malgosa, Joan; Vila, Joan (1998). "Homes de pedra picada". L'Amigant nº 18. Castellgalí.